

وَرَتِّلِ الْقُرْآنَ تَرْتِيلاً ﴿١٠﴾

دَ علم تجوید پہ موضوع یو منفرد کتاب

گلدستہ دَ تجوید

تصنیف

احمد علی مردانی

فاضل جامعہ العلوم الاسلامیہ علامہ بنوری، تاون کراچی

خونوئیکے

اسلامی ادبی تولنہ

یونیورسٹی رود مردان 0312-9818511

گلدستہ دَ تجوید

منظوم

تصنیف

احمد علی مردانی

بسم اللہ الرحمن الرحیم

د علم تجوید پہ موضوع یو منفرد کتاب

گلدستہ دتجوید

﴿د علم تجوید تول اہم مسائل پہ شعرونو کنبی﴾

لیکونکے

احمد علی مردانی

فاضل جامعۃ العلوم الاسلامیہ علامہ بنوری ٹاؤن کراچی

خوروکے

اسلامی ادبی تولنہ مردان

تقریظ

استاد العلماء والشعراء حضرت مولانا

محمد ابراهيم فاني رحمه الله تعالى عليه

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله وحده والسلام على من لا نبي بعده! اما بعد په
 قرآن كريم ڪنبي د الله تعالى جل شانہ ارشاد دے: وَرَتِّلِ
 الْقُرْآنَ تَرْتِيْلًا. قرآن كريم د الله تعالى رالپلے اخيرے ڪتاب
 دے چي په خوږ نبي ﷺ حضرت محمد ﷺ تي نازل ڪري
 دے. ددي عظيم الشان ڪتاب چي څنگه معنيٰ لو تفسير زده
 ڪوڻ ضروري دي دغه شان دا خبره هم ڊيره اهميت لري چي
 ددي ڪتاب قراءت لو تلاوت دي هم دتجوید لوقواعدو مطابق
 لوڻي. علم التجويد ڊير لوڻي علم لوفن دے. په دي ڪنبي
 ددي فن لو علم ماهرينو ڊير ڪار ڪري دے اوڊير ڪتابونه ئي
 ليڪلي دي. موجوده مختصره رساله محترم مولانا احمد علي
 مرداني صيب د طالب علمانو د زده ڪرے لو د يادوگو د پارہ په
 پڻتو نظم ڪنبي تياره ڪرے ده. مشاء الله ڊير په ڀڻه انداز ئي
 په دي ڪنبي قواعد دتجوید د شعرونو په شڪل پيش ڪري دي.
 زما دُعاده چي الله كريم دي دي مختصره رسالي ته قبوليت
 عامه ور ڪري چي ٽول پڻتانه ور نه تري مستفيد شي. آمين

محمد ابراهيم فاني

خادم العلم والطلبه بجامعة طرابلس حقايقه اڪبره خذك

محرم الحرام ۱۴۲۲ هـ

بسم الله الرحمن الرحيم

د صاحب کتاب يو خو خبرې

د الله تعالى شکر و احسان دے چې مونږه ئې د حضرت محمد رسول الله ﷺ په اُمت کښې پيدا کړو او بيا ئې بل احسان په مونږ دا اکر و چې مونږ له ئې په دُنیا کښې د دُنیا د ژوند تيرولو د پاره يو عظيم الشان کتاب قرآن کریم را کړو. چې د دُنیا او د آخر د هريوې مسئلې د پاره کافی او شافي دے. دغه قرآن کریم باندې چې څنگ په صحيح لوستلو باندې ډير اجر و ثواب مقرر دے. دغه شان که که يو انسان دغه قرآن کریم غلط لولي د هغه انسان د پاره په آخرت کښې سزا او وعيد هم شته. ددغي سزا او وعيد نه د بچ کيدو د پاره او لوستي اجر د حصول د پاره په هر دور کښې علماء او قراء په خپل خپل محائے زبردست محنت کړې دے. او دا محنت به تر قيامته پورې (انشاء الله) جاري وي. چې په نۀ انداز سره د قرآن کریم تلاوت او کړې شي او هر يو مسلمان په قرآن کریم کښې د غلطو نه محفوظ پاتې شي. ما هم ددغي مقصد حاصلو کو د پاره دا مختصره رساله د الله تعالى په فضل و کرم او توفيق سره تياره کړې ده. مولی کریم دې ئې ماله اوز ما والدینو، ټولو اُستادانو او ملگرو لره سبب د فلاح اگر ځوی والله العَظِيم والمَعِين. رينا تقبل منا انک انت السميع العليم وتب علينا انک انت التواب الرحيم وصلى الله تعالى على خير خلقه محمد وآله واصحابه اجمعين.

ابو القاسم احمد علي مرداني

يونيو رستی روه خوره باندې مردان

بسم اللہ الرحمن الرحیم

اولنی لیک

پس له حمده له صلوة دا بیان
 مبتدی دپاره خدایا کبری اسان
 مهربان شوکته په ما پرو دیگار
 تاسوته به وړاندې کرمه خه اشعار
 مسائل می دتجوید کرل خه راجمع
 دالله نه پری داجر ساتم طمع
 عربی کنبی چي ادا کله حرفونه
 مخرجونه یاد ساته او صفتونه
 دې ته وائی دقرآن علم تجوید
 نه دې گران بنه دے اسان علم تجوید
 دهر هغه خائے چي تکه ادا کیږي
 په مخرج سره دنیا کنبی به یاد پری
 پنځه ټول دی مخرجونه دحرفونو
 یاد ساته دغه بیان دبنیادونو
 جوف او حلق سره کره ژبه شونډه نور
 دخیشوم ورسره نوم شته دے که گور
 دا اصول دمخارجو ټول بیان دی
 لازمی دا پیرژنل په هر انسان دی

مخارج دی یُنیا دونہ دَ حرونو
 خان خیرساتہ ددغی یُنیا دونو
 پہ کوم شان او کیفیت چي حرف اداشی
 صفتونہ بہ ترې جور ددی دُنیا شی
 دَ علم التجوید اہمیت او حکم

ہر یو حرف صحیح لوستل دی ضروری
 دا لازم دی دتجوید پہ مبتدی
 دغہ حکم دَاللہ ددی کلام دے
 معززہ دے عالی او چت مقام دے
 دغہ حکم دحدیث مصطفیٰ ﷺ دے
 چي دوجہلان دپلہ نور نہادے
 داسے وائی پہ دُنیا کئی عالمان
 پہ تجوید سرہ بنائنتہ دغہ قرآن
 لحن جلی او لحن خفی

پہ دوہ قسمہ دا غلطی دَ مبتدی دی
 پہ غلطو کئی ختہ جلی دی ختہ خفی دی
 غلطی غتہ چي وی دغہ دہ حرامہ
 پہ لحن جلی یا دیری داتمامہ
 صفت پریدی چي دَ حرف کلہ بشر
 لحن جور بہ ترې خفی شی سراسر

دادوه قسمه دی غلطی دهر انسان
 کلمه لولی چي دنیا کتبی خوک قران
 بیج ساته ددی غلطونه خیل وجود
 په دنیا درنه جور نشی چي مردود
 د علم التجوید موضوع

د قران الفاظ موضوع ده دتجوید
 تر قی غولپه درت نه دمزید
 په تجوید سره دلوستلو تعلیم

په تجوید سره قران لوستل پکاری
 به تجویده تول لوستونکی گناه گاردی
 په تجوید سره لوستلو کتبی عزت ده
 به له دغی دنیا در دلت ده
 په تجوید سره بنائسته بکاری قران
 لکه تاج چي وی په سر دیو انسان
 د علم تجوید مقصد او غرض

بنه صحیح د حرف ادا لری مقصد
 دتجوید ده دغه حکم داید
 بنه بنائسته به پرې حرفونه دقران شی
 چي تابع خوک دتجوید په دی جهان شی
 دا قران په ده تجوید سره بنائسته ده

دَدِ ژوند دَ پلره ټمکله نَمونه دے
 هر انسان په دغه علم ټمائنسته کيږي
 لکه گل د باغيچي ترينه جوړيږي
 د تجويد مرتبي

مرتبي دي د تجويد درې دجهان
 داسې وائي په دُنيا کښي عالمان
 يو تدوير دے، بل دے حدربل ترتيل
 عالمانو بيان کړې دے تفصيل
 ترتيل نوم دے د بُنۍ رو او اطمینان
 تلاوت چي کوي کله مسلمان
 حدروائي تيزلو ستلو ته دُنيا کښي
 بيان شوې د قاريانو په وينا کښي
 نۀ وي تيز او په مزه چي تلاوت
 د تدوير دے په دُنيا کښي هر ساعت
 مرتبي دُومره تجويد له په دُنيادي
 لکه څنگ چي درې نقطې د هريو شادي
 د تجويد ارکان

لکه څنگ چي داودس فرض خلوري
 د تجويد سره ارکان دُومره په کوري
 مخرجونه د حرقونو پيژندل دي

پیرژندل دی دَصفاتو او وئیل دی
 پیرژندل دی دَ حرقونو وئول احکام
 هم عادت دَ نِسْه لوستلو کره مدام
 دتجوید دَ پاره وئول دغیه لورکلان دی
 په ترتیب سره چي پره دایمان دی
 دَ علم التجوید فائده

خوک چي لولی په تجوید سره قران
 دارضاده دَاللُله غنی سبحان
 دَ رسول اللہ ﷺ رضاشته په دے کار
 شته رضاد اولیو په دغی لار
 آخرت کښي ئي بدله ده نعمتونه
 ملاوی پی به په دغی جنتونه
 دتسمیے او تعوذ بیان

هر کله چي تلاوت کرے دقران
 دري صورت به یلاساته ددي جهان
 یاب به ته شروع کوے سر نه سورت
 یاد مینخ نه به کوے ته تلاوت
 یاب به ستا مینخ کښي سورت نه ابتدا وی
 دري حالته به دادلته کښي تل ستا وی
 داول صورت نه راشه خان خبر کره

تعوذ او تسمیہ دوارہ پہ سر کرہ
 تعوذ او تسمیہ دلتہ راغلے
 دا عمل دے دے محبوب نبی ﷺ دیر بنکلی
 دویم صورت کنی تعوذ وئیل بہتر دی
 دا کارونہ دثواب د ہر بشر دی
 تسمیہ کنی ہر بشر لہ اختیاردے
 دثواب دا پہ کارونو کنی یو کار دے
 دریم صورت کنی تسمیہ ہر خائے راغلے
 خبردار ترینہ ہر بشر دے ہر یو کلی
 دتویسے دسورت حکم بل جُدا دے
 ہفہ حکم راشہ لانڈی دلتہ دادے
 تسمیہ ئی پہ اول کنی نشہ نشہ
 دا حصہ ئی پہ اول کنی نشہ نشہ
 د تعوذ او تسمیہ تفصیل

کئے سورت نہ ستاوی چرے ابتدا
 تعوذ کرہ تسمیہ سے سرہ ادا
 صورتونہ تری جو پری تول خلور
 وصلی کُل او فصل کُل نہ پس دی نور
 شتہ فصل اول وصلی ثانی صورت
 خلورم ئی دے اُلتہ پہ حقیقت

پہ خلورو کنبی چي برہ ذکر دای
 درے صورتہ پہ کنبی دلته تہول روا دی
 وصل اول بیافصل ثانی صورت
 ن ناروادے دا صورت دتلاوت
 نور ددی نہ علاوہ چي درے ادا دی
 دغہ درے وارہ ہر خائے کنبی تل روا دی
 د مخارجو بیان

د مخرج مثال د گوردے د بنیاد
 بی بُنیادہ کور لیدلی چا آباد
 خلق یا ژہ یا وی شونہ د انسان
 د کوم خائے نہ ادا کیڑی چي بیان
 مخرج دغی خائے تہ وائی پہ دُنیا
 د قاریانو علم لادہ وینا
 مخرجونہ تہول دی اوولس د حرفونو
 دا بیان دے یقینی د کتابونو
 چي ساکسن وی د الف سرہ ولویا
 جوقی نوم ددی مخرج دے پہ دُنیا
 د همزي سرہ چي جمع کرے بیہا
 ادا کیڑی دوی د خلق پہ انتہا
 مینخ د خلق دے عین او حالہ پہ جہان

خیال ساتی ددی خیری عالمان
 غین او خاد حلق آخر نہ ادا کی پری
 پہ لفظونو کئی چي کلمہ بیان پری
 دا آخر ژے سرہ لہکت چي مل شی
 قیاف پہ جو پتری دُنیا پہ ہر منزل شی
 لپورا لاندی ہر یوقاف نہ کاف ادا دے
 دامخرج ددغی قاف نہ بل جُدا دے
 مینغ دژے کتہ تالو سرہ شی مل
 جیم دشین سرہ راغی پہ دی منزل
 یا حرکت لرونکی، دارنگ یا دَلین
 ادا کی پری ددی خائے نہ پہ بہترین
 کتہ دا ژے ددی ژامی سرہ مل شی
 جو پہ ضاد تری دُنیا پہ ہر محفل شی
 یو دژے غارہ بل کرہ شمیر ایاب
 ثنایا رُباعی دوارہ د ہر باب
 ہم لورے د ضوا حک شی چي تمام
 ادا کی پری ددی خائے نہ ہر یو لام
 یو دژے غارہ بل تالو کرہ برہ
 نون دلتہ نہ ادا کرہ تہ پہ نہ
 لپو دمنہ چي دَنون نہ خوک شی کلمہ

را ادا یہ شی ددی خائے نہ پہ خپلہ
 کرہ دپلس غلیمونو بیخ دژے سر
 طہ، تاء دال تری ادا کیپی پہ ہر در
 ژے سر نہ ادا کیپی ظا اوٹا
 چپ شی یو دثنا یا غارہ علیا
 دا مخرج دھریو ذال دے دجھان
 داسی وائی دقران دغہ قاریان
 مینغ چپ شی دثنا یا دژے سر
 ورتہ خیال کوہ دُنیا کیمی پہ نظر
 دا دصا دلو زاد سین دے یو مخرج
 دا بنائستہ دیر بہترین دے یو مخرج
 مینغ دلاتدی شونلہ دے مخرج دفا
 چپ شی یو دثنا یا غارہ علیا
 کلہ شونلہ چپ دا دوارہ یو خائے کیپی
 وار لو بیا سرہ ہر میم تری ادا کیپی
 دغٹے مخرج خیشوم دے بیسلن شوے
 بنائستہ دی سرہ دُنیا کیمی قران شوے
 مخرجونہ دحرفونو دی داتول
 بُنیادونہ دحرفونو دی داتول

د خلی غابوننه

ثنا یا اورباعی خلور خلور
 بیایا نیاب لوضوا حک شته دؤمره نور
 طواحن غابوننه دولس شته په شمیر
 نواجذ خلور چي نه شی درنه هیر
 شل غابوننه د اضراس شول دغه شان
 دوه دیرش خله کښي شول غابوننه د انسان

د صفتو بیان

د صفت معنی راغلې ده حالت
 دایلا شوې په معنی د کیفیت
 ټول صفات لری دوه قسمه د جهان
 لازمی او عارضی دی عالیشان
 لازمی نه جدا کیږی له حرفونو
 خیال ساته ددغي ټولو صفتونو
 عارضی صفت وی حرف کښي کله کله
 کله کله دا د حرف نه بیل شی خپله
 دایکلا وی د حرفونو د جهان
 که دنیا کښي ورته خیال او کږی انسان
 په دې هر یو حرف یمائسته لکه د گل شی
 خوشبودار مشک و عنبر د هر محفل شی

خیال کوه ددغی ټولو نیمه تمام
 داسې وائی په دنیا کښې خاص او عام
 صفات لازم

چې د حرف سره یو ځای په هر ممکن وی
 دا صفت به لازمې دې جهان وی
 چې جدا ترینه په یو مقام کښې نه شی
 چې جدا ترینه په یو کلام کښې نه شی
 ورته وائی خاص او عام صفت لازم
 ورته وائی ټول تمام صفت لازم
 یاد کړه اولس لازمې ټول صفتونه
 څنگ چې اولس دی یاد شوي مخرجونه
 لس صفات درنه هیرنه شی متضاد دی
 ضد پنځه د پنځو دلته کښې ټول یاد دی
 ووه دی غیر متضاده ټول صفتونه
 دا صفات لری جدا جدا حرفونه
 د صفات متضاده بیان

ټول پنځه د پنځو ضد دی متضاد
 دا صفات په دې صفت سره دی یاد
 لس حرفونه مهموسه دی د جهان
 نور راغلی جهریه ټول د قرآن

لس حرفونہ مہموسہ لری صفت
 کرہ فحٹہ شخض سرہ سگت
 جہر نوم داوچت والی اوقوت دے
 نرم والے مہموسہ کنبی ہر ساعت دے
 دریم صفت د صفتونونہ شدت دے
 داشامل زمونہ سرہ پہ تلاوت دے
 تول دی نولس مجھورہ پہ شمار حرفونہ
 جہر سرہ بنائنتہ کیپی دالفظونہ
 د شدت معنی سختی دہ د جہان
 داسے وائی پہ دنیا کنبی عالمان
 پہ اتو حرفونو کنبی صفت شدت دے
 مجموعہ کنبی دا جذ ق ط ب گت دے
 بل شدت تہ مخامخ صفت رخوت شتہ
 نرم والے پہ کنبی پروت پہ ہر جہت شتہ
 لکھ خنگ چہی دمنفوش شین دے شین
 دا آواز دے د نر مے تہ بہترین
 درخوت حرفونہ شپارس دی پہ گور
 د شدت او توسط دی کور کنبی نور
 پنخہ تول متوسط دی معتبر
 مجموعہ د توسط دہ لن ع مر

نة اواز په کښي بنديږي د انسان
 يېن يېن ورته هم وائي په جهان
 په صفاتو کښي پنځم دے استعلا
 وړه حرفونو کښي راغلي په ثنيا
 خُصْ ضَغْطْ قِظْ دې ده مجموعہ
 د حرفونو استعلاء ده دا حصہ
 ضد شپږم د استعلاء دے استفال
 ټول لری دووشت حرفونه د کمال
 د اطلاق صفت نه ځان کره بڼه خبر
 ټول څلور لری حرفونه په هر در
 طاووظا سره ملگر دے صاد او ضاد
 مطبقه سره دی دا حرفونه یاد
 د اطلاق ضد انفتاح دے هر ساعت
 ټول پنځوشت حرفونه د لری صفت
 په اطلاق صفت کښي شپږ دی ټول حرفونه
 قَسْرٌ مِّنْ لَّبٍّ کښي دی دا صفتونہ
 دغه ټول متضاده صفات شول تیر
 درنه نه شی تلاوت کښي چي دا هیر
 خیال ساته ئي تلاوت کښي هر ساعت
 بنائسته کیږي په دے هر ځایه تلاوت

دَصَفَاتِ لَازِمہ غیر متضادہ بیان

لکھ ڄنگ دَفَاتِحے چي ووۃ آیات دی
 دُومرہ غیر متضادہ لہ مقامات دی
 لکھ ڄنگ چي ووۃ آسمانہ دَجهان دی
 دُومرہ غیر متضادہ صفات بیان دی
 تہول دی ووۃ منفردہ صفات دُنیا کنبی
 دادی غیر متضادہ ہرہ وینا کنبی
 پنڄو حرفو کنبی راغلے قلقلہ دہ
 قُطْبُ جَلَا کنبی پرتہ دامجموعہ دہ
 یو صفت دے پدہ صفاتو کنبی صغیر
 ذکر کرے علماء دے پدہ تحریر
 زادِ صلا سرہ کرہ جمع بل کرہ سین
 دَصغیر حرفونہ درے دی دا حسین
 یو صفت دے دَصفاتو نہ تکریر
 ریئل دژبے را کنبی پدہ تقریر
 یو صفت دَتفشی شتہ پدہ یقین
 دا صفت لری یو حرف ہغہ دے شین
 شین چي کلمہ پدہ دُنیا کنبی ادا کیہی
 آواز خُلمہ کنبی ورسرہ پورہ خوریہی
 نہ پدہ نرمہ ادا کیہی حرف دَلین

دغہ دوه حرفونہ دی یمہ بہترین
 واو نہ مخکبی چي وی زور داپہ هر در
 زور دیا نہ مخکبی وی چي پہ نظر
 هله داصفت به دلته کبی موندے شی
 هله دا صفت یسا دلته کبی راتلی شی
 انحراف صفت ذراء سره دلام دے
 چي یو بل ته مائل کی پی نو تمام دے
 یو صفت استطالت دے معتبر
 دغہ ضلا سره موندے شی پہ هر در
 دغہ غیر متضاده دی صفتونہ
 چي ملگری دذئیائی دی حرفونہ
 دصفت عارضه بیان

عارضی صفت وی حرف کبی کلہ کلہ
 لکہ خنگ چي رانرے شی او دبلہ
 تہول لری دغہ صفت اته (8) حرفونہ
 یمائستہ کی پی ذقران پسہ دے لفظونہ
 لام اوراء سره چي میم ساکن کرے نور
 نون ساکن سره شول دا حرفہ خلور
 دغہ رنگ دے میم لونون هر مشدد
 داتخوین دے دغہ رنگ هم معتحد

همزه هغه چي لرونکي مخکيني زوروی
 واو ساکن نه مخکيني پيښ چي په يو دروی
 هريو ځائے کښي چي د ياه نه مخکيني زيروی
 ښه قاري دے چي آگاه له دے نه ديرووی
 د لام قاعدے

که د پاك الله دنوم نه مخکيني زوروی
 غت به لام ټي په لوستلو سراسرووی
 د الله نه مخکيني پيښ راشي چي کله
 لام د پاك الله به غت وائے پخپله
 که د لام نه مخکيني زير راشي قران کښي
 نري وايه دغه لام په ټول جهان کښي
 دغه دوه دي مقامات د ډک لوستلو
 لام د پاره دي راغلي په وټيلو
 نور د دوو (2) نه چي دي څومره مقامات
 نري لام هلته راغلي په حالات
 ډک ويستلو ته تفخيم د جهان وائسي
 نرم کولو ته ترقيق دغه شان وائسي
 په والله کښي لام ډيل راځي هر حال
 نري لام د يسلم الله لري مثال

دَرا قاعدے

غت لوستلو تہ تفخیم پہ جہان وائی
 نری والی تہ ترقیق دغہ شان وائی
 غت لوستل معنی راغلے دتفخیم دہ
 دا پہ را کنبی درحمان او درحیم دہ
 نری کولو تہ ترقیق پہ دنیا وائی
 داسے دلتہ کنبی قاریان عالمان بنائی
 ارجعوا ئی دے مثال ددی جہان
 را نری ددی مثال دہ پہ بنے شان
 را نہ مخکنبی زور او پیس کٹ پہ دنیاوی
 داساکنہ را بہ دکہ دنیاوی
 پہ ہر خائے کنبی ورتہ بنے لوکرہ نظر
 دحرکت نہ ئی کرہ خان پورہ خبر
 زور او پیس کٹ وی درا دسر دپاسہ
 دالوستل بہ غت بنائستہ وی ستا دلاسہ
 دا دشد سرہ راخی ہم کلہ کلہ
 بی لہ زیرہ بہ داوی ہر خائے دپلہ
 دا دزیر سرہ چہ راشی پہ یو در
 نری وایہ دغہ را پہ ہر بشر
 را ساکنہ وی ساکنہ مخکنبی بلہ

مخکنتی زیر سرہ بہہ ناشی نری خپلہ
 را چي وی دَ اِمالے پہ ہر حالت کنتی
 نری وایہ دغہ را پہ تلاوت کنتی
 زیر لرونکے داسی را پہ ہر مقام
 چي دَ روم سرہ اودی پری بنہ تمام
 نری وایہ دغہ را پہ ہر حالت کنتی
 یاد ستہ دغہ بیان پہ تلاوت کنتی
 دَمیم او نون مشدد قاعدہ

نون او میم لری غنہ غنہ صورت کنتی
 مشدد چي دولہ راشی تلاوت کنتی
 دَمیم ساکن او نون ساکن قاعدہ

لکہ خنگ چي درے نقطے دَ ثالو پادی
 حالتونہ میم ساکن لہ دومرہ دادی
 درے حالتہ دی دَمیم ساکن پہ شمار
 یو ادغام دے، بل اخفا او بل اظہار
 کۂ دَمیم ساکن نہ وروستو وی میم بل
 نُو مُدغم بہہ ناشی دَمیم سرہ میم خپل
 دغنی سرہ بہہ دغہ ناشی لوستلے
 دَ ادغام صورت دا ہر چادے لیکلے
 کۂ دَمیم ساکن نہ وروستو راشی بآ

نوپہ میم کئی بہ غٹہ وی د اخفاء
 میم او بہ کہ وروستو راشی بہ یولار
 دلتہ کیڑی بہ ہر خائے کئی تش اظہار
 دا حالت د نون ساکن شولو تمام
 قلب سرہ ئی معتبر ہی تول احکام
 د نون ساکن لو تنوین قاعدے

اخفاء ، قلب سرہ ، اظہار ، ادغام کرہ نور
 نون ساکن لری احوال دغہ خلور
 پہ تنوین کئی تول جاری کرہ دایان
 نون ساکن د پارہ حکم د جہان
 نون ساکن لو پہ تنوین کئی شتہ اظہار
 کہ د حرف حلقی وروستو شی بہ لار
 پہ دوہ قسمہ بیان شوے ہر ادغام دے
 یو غٹہ سرہ ، خالی ئی بل مقام دے
 یَنُصُوْ تُول خَلُوْر حَرْفُوْنِہ دَغْثِی ہی
 بسی غٹھی چھی لام اورا ہی ورپھی ہی
 بل دوہ تکونہ جوڑ شوی دے یو کور
 حکم خلقو بیان کرے ورلہ نور
 نون ساکن تنوین بہ میم سرہ بدل شی
 کہ د نون نہ پس وی دانو دایہ تل شی

قلب دے نوم ددی بیان پہ دی صورت کنبی
 چہی دَنون نہ پس وی بلہ پہ تلاوت کنبی
 دغہ وخت کنبی یو غنہ بلہ اخفاء دہ
 دا خبرہ بیان کرے علماء دہ
 پہ نون ساکن او تنوین کنبی فرق

نون ساکن لیکلے شی لکہ قَعَنُ
 تنوین نہ بنکارہ کوی بل تہ بدن
 نون ساکن وٹیلے شی پہ ہر حالت کنبی
 دَہروصل او دَوقف پہ صورت کنبی
 دَتنوین نون بہ شی وصل کنبی لوستلے
 دغہ وقف کنبی ہیخ چا نہ دے لیدلے
 ادغام او اظہار

لکہ خنک چہی تول پنخہ ددین ارکان دی
 دَادغام دُومرہ قسمونہ پہ جہان دی
 یو مثلیں دے دغہ تام پہ مقام دے
 دَقسمونو دَادغام نہ یو ادغام دے
 شتہ دے قسم مُتَجَانِسین یو بل
 داناقص او تام راخی پہ ہر محفل
 بل تہ وائی مُتَقَارِین تام
 کلہ کلہ داناقصہ وی ادغام

دَمَخْرَج صفات سرہ دَ حرف گفتار
 بِنۃً واضحہ تہ وٹیلے شی اظہار
 مذ اصلی او مذ قرعی

تہول حرفونہ بِنۃً راخکل پہ خپل مقدار
 ورتہ وائی مذ اصلی پہ گفتار
 داتعریف دے دَمذ اصلی بیان
 داسے وائی پہ دُنیا کئی تہول قاریان
 اصلی مذ مذ ذاتی سرہ یاد پری
 کلہ کلہ پہ طبعی ہم بیان پری
 موقوف نہ وی اصلی مذ پہ خۂ سبب
 بس مقدار ذ اصلی مذ لری طلب
 پہ سبب باندی موقوف چہ وی یو مذ
 ورتہ وائی دا دَمذ فرعی حد
 فرعی مذ لری پہ جمع دوہ اسبابہ
 دَ همزے سرہ سکون کرہ دَ اعرابہ
 اصلی ہر خائے ہر حالت کئی شی لوستلے
 عارضی وی کلہ کلہ غر خیدلے
 دَمذ متصل او مذ منفصل بیان

کۂ سبب دَ فرعی مذ چرے همزہ وی
 متصل، منفصل قسمہ بہ دا دوہ وی

متصل مددے یاد شوے پہ واجب
منفصل تہ جائز وائی ہر طالب
د (ساکن اعتبار سرہ) د مدد قسمونہ

د ساکن چہ مدد کنبی راشی اعتبار
دوہ قسمونہ ترے جو پیسہ پہ ہر لار
یو لازم دے بل جائز سرہ دے یاد
د ساکن کو ردے پہ دی سرہ آباد
پنچہ قسمہ د لازم شتہ پہ ہر در
دوہ قسمونہ د جائز دی معتبر
د مدد لازم قسمونہ

لازم مددے پہ پنچہ قسمہ کنبی بند
پیدا کیری تلاوت کنبی پہ دی خوند
یو تہ وائی کلمی او مثقل
کلمی مخفف دے ور سرہ بل
یو حرفی مثقل مدد شتہ دے لازم
بل حرفی مخفف یاد ساتہ دائم
پنچم دے مدد لازم سرہ دلیں
دا پنچہ قسمہ د مدد شول بہرین
د مدونو مقدارونہ

مقدار دری لری حرفونہ در پہ در

توسط دے مینغ د طول لو د قصر
 خیل مقدار سره را خکل د حرف وینا کنبی
 دوه حرکتہ دی د قصر پہ دنیا کنبی
 زیات را خکل د طول تعریف دے حقیقت
 شپہ حرکتہ ئی مقدار دے ہر ساعت
 پہ اصلی مذ کنبی را غلے تل قصر دے
 توسط پہ متصل کنبی معتبر دے
 منفصل کنبی توسط شتہ د جہان
 لکہ خنگ چي طول لازم کنبی دے بیان
 پہ وقفی مد، عارضی کنبی طول بہتر دے
 توسط سرہ جائز پہ کنبی قصر دے
 د همزے قاعدے

لکہ خنگ چي دوه نقطی د ہر یوتا دی
 د همزے دُومرہ قسمونہ تل ادا دی
 نہ پتیری ہر ساعت چي شی لوستلے
 قطعیتہ دغہ پہ نوم شی رابطلے
 پہ شروع کنبی وصلیہ همزہ لوستے شی
 مینغ کنبی دغہ پہ وینا راغر خیدے شی
 د اسمونو پہ شروع کنبی الف لام
 وصلیہ همزہ لری دغہ مقام

زور لرونکے دا همزہ پہ ہر مقام وی
 رنگ پہ رنگ دا مثالونو کتبی مدام وی
 کہ دریم حرف دَ فعل پیش لری دنیا کتبی
 پیش پہ سربہ دا همزہ شی پہ وینا کتبی
 کہ دریم حرف دَ تکی زیر لری یا زور
 زیر لری بہ دا همزہ پہ دغی در
 اِسْمٌ، اِنُّنْ، اِبْنُکَ دَ هر یو لار
 وصلیہ همزہ لری زیر پہ گفتار
 ورسره شتہ رنگ پہ رنگ نور مثالونہ
 دَ همزے وصلیہ دای حالتونہ
 کہ همزہ دَ فعل وی پہ ابتدا کتبی
 دا قطعی دَ زور سرہ پہ دنیا کتبی
 یوصیفہ دَ مضرع متکلم دہ
 دا واحد صیفہ قطععی دہ او دایم دہ
 همزے تولی قطعیہ ہی ہر خائے نورے
 وصلیہ نہ علاوہ چسی داشوے تیسرے
 پنخہ فعلہ کہ موجود وی پہ یو تار
 پہ دریم حرف ورسره پیش وی پہ گفتار
 دَ کسرے نہ بہ همزہ دا محروم نہ وی
 همزہ دلته وصلیہ بہ مضموم نہ وی

اِسُو اِيتُوا اِقْضُوا درمے شول دغہ شان
اِيتُوا اِقْضُوا دودہ نور دی دَ جھان

حروفِ مدہ

واو نہ کلہ چي پيں راشی مقلم
زیر دِیانہ مخکني وی چي هغه دم
دَ الف نہ مخکني زور چي په جهان شی
دغہ درمے وارہ ساکن چي دغہ شان شی
پہ مدہ حروف سرہ دغہ یاد پری
کتا بونو کني زمونہ بیان پری
ولاہ زور لوزیر دی شمار ہم پہ مدہ کني
ولاہ پيں دلته راغلی ہر حصہ کني
دغہ درمے وارہ لہ حکم مقدم دے
دایمان دَ ہر بیان نہ دیرا ہم دے

حروفِ لین

واو لویانہ مخکني کلہ چي وی زور
دغہ دوارہ ہم ساکن چي کری پہ سر
ورتہ وائی دودہ حرقونہ تہول دَ لین
ادا شوی تہہ پہ نر مہ بہترین

دَ وقف بیان

ساہ کۂ اخلے دادے وقف شریعت کني

اُدریدل دی دَقران پہ تلاوت کیتی
 اُدریدل غواری انسان کله ناکله
 بندوی هغه قران کله ناکله
 یو پہ خپل اختیار سره انسان اُدریږي
 بل هغه چي تلاوت ورته گرانېږي
 نور کولے هغه نشي تلاوت
 نو مجبوره دے ساه اخلي دا ساعت
 لول وقف اختیاری دې جهـان دے
 چي پخپله د انسان ختم بیان دے
 بل په اضطراری یاد دے در په در
 مجبوراً کوی دا وقف هر بشر
 کة معنی پري نه بدلیږي تلاوت کني
 دغه دواړه دي روا په شریعت کني
 په معنی باندې نظر چي د انسان وی
 علاماتو ته شي خیال چي د قران وی
 دا په وقف اختیاری سره یسادیږي
 کتابونو کتي په دې نوم بیانېږي
 ساه شي لنډه نور لوستل چي په چاگران شي
 گران چي ده له تلاوت دې قران شي
 وقف دے اضطراری په دې صورت کتي

خیال کوہِ ددغی دوار و تلاوت کنی
دَوقف قسمونہ

تبول پنخہ قسمہ دَوقف دی بیان
داسے وائی پہ دنیا کنی عالمان
یو لازم دے بل مطلق پہ ہر مقام دے
دغہ وقف پہ قرآن کنی خاص او عام دے
جائز ہم شتہ مجوز پہ تلاوت کنی
مُرخص پنخہ راغلی دے صورت کنی
دا پنخہ قسمہ دَوقف دی راغلی
ادا کی پری ایلتونہ پہ دی نیکی
ضروری لو لازم وقف دے پہ میم
اُدریدل دی رواشی پہ زاجیم
اُدریدل دی ہم پہ طابندی راغلی
ادا کی پری ایلتونہ پہ دے نیکی
دائرہ وقف دَپارہ خائے پہ خائے دہ
دغہ نخہ دَایت دَجدائے دہ
قِف سرہ پہ ہر مقام باندی اُدریہ
بلے ساہ سرہ بیامخ کنی روانیہ
دایہ تر دی دَقرآن پہ تلاوت کنی
داسے وائی عالمان پہ دے صورت کنی

وقف النبی (ﷺ) دے راغلے پہ قرآن کنبی
 دغہ خائے دُردو دے پہ جہان کنبی
 دلتہ وقف دَنیبانو سردار ﷺ کرے
 وقف دلتہ کنبی نیکانو بار بار کرے
 قاف چہ کلہ وی یواخے پہ قرآن کنبی
 وقف دلتہ بعض گنری پہ دے جہان کنبی
 دَسکتے شتہ پہ قرآن کنبی علامت
 بند وُل دی پہ دے سرہ تلاوت
 ساہ چہ ماتہ درنہ نشی پہ جہان
 لہر ساعت نہ پس جاری کرہ خپل بیان
 داتہریف دَہر سکتے دے پہ جہان
 داسے وائی پہ دُنیا کنبی عالمان
 وقفہ ہم وائی سکتے پہ قرآن کنبی
 خیال ساتھ ددغی ہر خائے ہر بیان کنبی
 صل بہ کلہ کلہ ستاشی پہ نظر
 اُردیل نہ اُردیل دی برابر
 لامطلب لری چہ نشتہ اُردیل
 تلاوت جاری ساتھ دلتہ کنبی خپل
 پہ محل دَوقف اودیہرہ صحیح
 تام کافی حسن شتہ وقف ہم قبیح

کئے خوک اُوکری اعتبار دَ کیفیت
 تہول خلور قسمہ بہ جور شی داساعت
 یو ابدال دے بل دے روم سرہ اسکان
 دَ اشمام سرہ شتہ وقف دغہ شان
 دَاللہ فضل و کرم سرہ کتاب
 ختم شولو ضروری ترینہ ہر باب
 پہ آخر کبھی بیاسلام پہ محمد ﷺ
 داسحر سرہ مابنام پہ محمد ﷺ
 ورسرہ درود زہ وایم پہ نبی ﷺ
 چہی بُنیاد دے پہ دُنیا دَ ہر ولی
 ورسرہ ئی شے پہ ال تل سلامونہ
 پہ بنائست ئی پہ جمال تل سلامونہ
 بیاسلام دے پہ اصحاب دَ محمد ﷺ وی
 داسلام دے پہ ہر باب دَ محمد وی
 زہ پہ سرہ ختم وومہ خپل کتاب
 رنہ کسرہ رائے قبول پکیتی ہر باب
 تمت بفضل اللہ تعالیٰ وبتوفیقہ ربنا تقبل منا اللہ انت السميع العليم وحب علیا
 انت انت التواب الرحيم. والحمد لله تعالیٰ علی ذالک. وصلى اللہ تعالیٰ علی خیر
 خلقہ محمد وآلہ واصحابہ اجمعین.

جمعۃ المبارک 11 رمضان المبارک ... ستمبر 2008

وَرَتِّلِ الْقُرْآنَ تَرْتِيلاً ﴿١﴾

دَ علم تجوید پہ موضوع یو منفرد کتاب

گلدستہ دَ تجوید

تصنیف

احمد علی مردانی

فاضل جامعہ العلوم الاسلامیہ علامہ بنوری، تاون کراچی

خونوئیکے

اسلامی ادبی تہلنہ

یونیورسٹی رود مردان 0312-9818511

گلدستہ دَ تجوید

منظوم

تصنیف

احمد علی مردانی